

Bu çalışma, 5–9 Eylül 2012 tarihleri arasında İzmir Karaburun’da düzenlenen

“**kapitalizmin kısılcacında doğa – toplum – teknoloji**” temalı

7. Karaburun Bilim Kongresi’nde sunulmak üzere hazırlanmıştır.

Kongre sırasında bildiriye dinleyenlerin önceden okumuş olarak tartışmalara katılabilmesi için bu formatta web sitemizde yayımlanmıştır.

Atıfta bulunabilmek için yazar(lar)ın iznine başvurmanızı rica ederiz.

Karaburun Bilim Kongresi Düzenleme Kurulu

26.08.2012

SIKIŞTIRILMIŞ TOPRAK DOĞAL YAPI TEKNİĞİ VE ÜRETİM SÜRECİ ÜZERİNE BİR DENEME

Z. Ebru Aksoy¹, Sevinç Ateş², Ali Gökmen³, Evren Yılmaz Tekin⁴

KAPİTALİZM SONRASINI HAYAL ETMEK: SOSYAL DÖNÜŞÜM ARACI OLARAK YAPI ÜRETİMİ ¹

Küresel bir değişim çağındayız – eğer başka türlü bir çağ olduysa..

Kapitalizmin sürdürülemezliğini görmezlikten gelemeyeceğimiz bir döneme girdik. Hepimizin farklı çehre ve ölçekleriyle gördüğümüz, algıladığımız, hissettiğimiz, hakkında yazıp çizmeye çalıştığımız, büyümekte olan küresel kaos yeni bir düzene gebe. İçinde bulunduğumuz ekonomik, ekolojik ve sosyal krizhali, onu anlamaya ve aşmaya çalışırsak, yeni ilişkiler kurmamızı sağlayacak. Ne de olsa insanın, “homo sapiens”in dünya tarihinde zamansal olarak çok kısa bir yeri var; aynı şekilde örneğin endüstriyel tarımın, kapitalizmin, kopmuş sosyal ilişkilerin ve insanın tüm insan dışı doğa üzerinde tahakkümünün. Bu yeni düzende varlığımızı sürdüreceksen farklı şekillerde düşünmemiz, bu düşüncelerimizi pratiğe geçirmemiz, denememiz ve sürekli denememiz, denerken farkındalığımızı koruyup sürece kapılmadan durduğumuz noktayı gözlemleyebilmemiz ve her denemeden sonra süreci etraflıca değerlendirmemiz gerekiyor. Yeni modelleri, yeni çözümleri, aynı stres altında kalan ekosistemlerin çözüm yaratması gibi, çoğunlukla mevcutlar arasında farklı ilişkiler kurarak yapabiliriz. Ya da sadece; bu da yöntemlerden biri olabilir.

Bu bildiride, tarihi asırlara dayanan bir yapı tekniğini, sıkıştırılmış toprak geleneğini, günümüzde nasıl uygulayabileceğimiz sorusundan hareketle 2011’de başladığımız bir

---

¹ Z.ebru.aksoy@gmail.com

² sevinc_ates@yahoo.com

³ agokmen52@gmail.com

⁴ evrnylmz@gmail.com

yapı üretim sürecinin deneyimleri ve bu deneyimin bize düşündürdüklerini, genel bir çerçeve içerisinde aktarmaya çalışacağız. Sunuş, tekniği ve süreci anlatmanın ötesine geçerek, genel bir model üzerinden yürüyecek ve somut deneyimlerimiz yeri geldiğinde örnek olarak aktarılacak.

NASIL BİR YAŞAM MODELİ?

Kapitalizm, sürekli yeni çevrimlerle kendini yeniden yaratan – modelleyen bir canlı organizma gibi oldu. Her krizden bir şekilde, dönüşerek ve hatta öz-bağlamı içerisinde zenginleşerek çıktığı için, adeta tek çözüm olduğu gibi bir algı oluştu. Küresel ölçekte kapitalizm dışı somut çözüm önermenin imkânsızlığı görüşü güç kazandı / kanıksandı. Bu kanıksamanın kapitalizmi en çok besleyen damar olduğunu unutmadan, şu içsel çelişki ve detayları farketmek gerekiyor: Mevcutta küresel ölçekte işleyen / işletilen, en azından böyle sunulan bir düzene bir anda yepyeni ve soyut bir alternatif model önerilemez. Uygulanmakta olan bir modelle, uygulamada olmayan model/modelleri karşılaştıramayız. Mevcut politik-ekonomik bağlamın ve ölçeğin içinde kalarak, yeni bir paradigma tahayyül edilemez, paylaşılabilir. Bu nedenle hayal edilen yeni düzen için somut denemeler çok önem kazanıyor. Düşünsel altyapıya özen gösteren küçük ölçekli ve yerel deneyler ne yapılabileceğine dair çok benzersiz katkılarda bulunuyorlar. Bu deneylerde, mevcut sosyo-ekonomik bağlamın doğal olarak içindeyken onu zorlamak, dışına – ötesine geçmek yeniden aynı üretim ilişkilerini üretmeden çözümler yaratmaya özen göstermek gerekiyor.

Bu süreçte, iki tarafı birden görebilen, hem kaosu hem çıkış ışığını algılayabilen ve en önemlisi harekete geçebilen, güncellenmiş sınıfsal terminolojiyle söylersek, çağımızın proleteryası²; eğitilmiş, kentli, hizmet sektörü işçilerine düşen çok iş var. Yeni dünya modeli üzerine denemeler yaparken, yeni üretim – tüketim modellerini, sosyal ve

ekonomik ilişkileri düşünerek hareket etmek ve olumlu sonuçlanan projeler yaratabilmek için özellikle gözönünde bulundurulması gereken pek çok konu var.

Bu konuları, GEN (Küresel Ekoköy Ağı)³, Gaia Education⁴ dokumentasyonu, permakültür ilke ve uygulamaları bilgi birikimi ışığında ele almaya ve projemizde düşünmeye çalışacağız. Sözü edilen kaynaklardaki yaklaşım, yeni, kalıcı, kapitalizm sonrası yaşam olarak gördüğümüz “ekoköy”lerde ve tasarımı, üç ilkeyi temel kabul eder ve bilgiyi bu üç temel taşın üzerine yapılandırır. Ekoköy kavramını ve konuyu, başka bir bağlamda açmak ve tartışmak umuduyla şimdilik şu görüşümüzü paylaşalım: Ekoköyler, gösterdikleri kalıcı, dayanışmacı, güçlü ilişkilere ve adil bölüşüme dayalı yaşam modelleriyle bireyin, bireysel ve toplumsal bağları ile mutluluğu ve kendini gerçekleştirmesini sağladığı gibi, bunu, doğayla uyum ve denge içinde yapmasını gerçekleştirmektedir. (Her kesim ve amaç için kullanıldığından, giderek anlamı netliğini yitiren, bu nedenle de daha çok tanımlama ve sahip çıkılmasına ihtiyaç olan) “Sürdürülebilir yaşam”dan sözedebilmek için bu temel yapının olabilmesi gerekir. Bugün mutlu bir “hayal” gibi görülen / sunulan, hayal olarak sunularak gerçeklikle bağları yıpratılmaya çalışılanadil, rekabete değil dayanışmaya dayalı yaşam biçimleri ekoköylerde sürmekte ve zenginleşmekte. Bu nedenle ekoköylerin bu yöndeki birikimlerinden alınabilecek dersleri kendi yaşamlarımızda çeşitli ölçeklerde deneyimlemek, sadece kırsal yerleşimlerde değil, kentsel ölçekte de düşünmek, uygulamak görüşümüzce çağa yapabileceğimiz en önemli katkıdır.

KALICI BİR DÜNYA İÇİN İLKELER

Bu üç boyut, kalıcı bir dünya için yapabileceğimiz her türlü inceleme ve tartışmayı yerleştirebileceğimiz, birbirini tamamlayan ve ancak birlikte bir bütün oluşturan temel taşları gibidir. Yaşam modellerinin sağlıklı tasarımını / kurgusunu düşünürken, bunların tamamının öngörülmesi ve denge içerisinde çalışması önemlidir. Bu üçlüye, anti-kapitalist, eşitlikçi, yatay örgütlenme biçimleri, üretim ilişkileri bakımından baktığımızda, bu anlamda da sağlıklı ilişkiler kurmaya özen gösterdiğimizde, sanırım, kapitalizm sonrasını hayal edebilmek için yeterli somut malzemeye / bağlama sahip olabiliriz. Üç ilkeye ve üç ilkenin yaratacağı sonuç bütüne bir organizma – ekosistem olarak bakmak ve aralarındaki döngüsel ilişkileri görmek ve kurgulamak ise bir başka ve yine çarpıcı fikirler – bağlantılar yaratan bir yöntem.

SOSYAL BOYUT

Sosyal boyut, topluluk oluşturma, grup dinamikleri gibi konular aslında toprağa bağlı yaşayan geleneksel toplumlarda kendi iç dinamikleri olan ve çok güzel işleyen örnekler içerir. Ancak kentsel orta sınıfın, eğitim almış, dil bilen bilgisayar kullanan, kitap okuyan, kentli proleteryanın kendi arasında ve özellikle kırsal kesimle ilişkilerini

biraz tartışmaktayken yarar var. Bir kuşak 6ncesine dek aile, mahalle ya da k6y bağlarını yaşamış ancak sonrasında b6y6d6ę6 topraklardan ve/ya toplumsal ilişkilerden koparak aldığı eğitim, 7alıştığı iş, oturduğu mahalle bağlamında yeni ilişkiler kuran ve kendisini bu yolla yeniden tanımlayan bir kesimden s6z ediyoruz. 6zellikle T6rkiye’de, 1960’lardan itibaren yaygınlaşan i7 ve dış g67, kentsel d6n6ř6m gibi s6re7leri d6ř6n6rsek, toplumun 7oğunluğunun bu kategoriye girdiğini s6ylemek (nesnel araştırma yapılmamış olsa da) sanırız yanlış olmaz. Bu gruba, bu bildiri boyunca kolaylık amacıyla “kentli orta sınıf” diyeceğiz.

Ekolojik krizin farkında olmak ve bu konuda araştırma ve deneme yapmak kriteri ile baktığımızda, bu kritere sahip kesimlerin 7oğunlukla kentli orta sınıf i7erisinden 7ıktığını s6ylemek de sanırız yanlış olmaz. Elbette, derelerinin, k6ylerinin, ormanlarının elden gittiğinin farkında olan ve bu konuda hem direniş hem de yaşamlarına sahip 7ıkma adına harekete ge7miş, bilin7li ve harekete ge7miş 6nemli bir kırsal kesim n6fusu var. Ancak, bu bilin7li kırsal kesimin, kırsal n6fus i7inde azınlıkta olduğunu, yer yer kırsala g67miş kentli orta sınıfı barındırdığını ve hareketinin amacının kendi yaşadığı somut alanı kurtarmak olduğunu d6ř6n6yoruz. Kentli orta sınıfın bilin7li kesimi ise – belki bu bizleriz- sadece kendi yaşam alanını d6n6řt6rmenin 6tesinde, toplumsal bir hareketlilik ve uyanış başlatmanın da arayışı i7indedir. Yani sadece kendi b6lgesinde değil, başka b6lgelerde de, o b6lgenin dışarisinden bir katılımcı olarak bir şeyler yapmaya 7alışmaktadır. Buna, kentli orta sınıfın kendini ait hissettiği kent alanı olmadığı ve bu nedenle arayışta olduğu gibi 7eşitli boyutlar eklenebilir⁵.

Bu durumda, farklı sosyal gruplardan ve ilişkilerden s6z etmek m6mk6n:

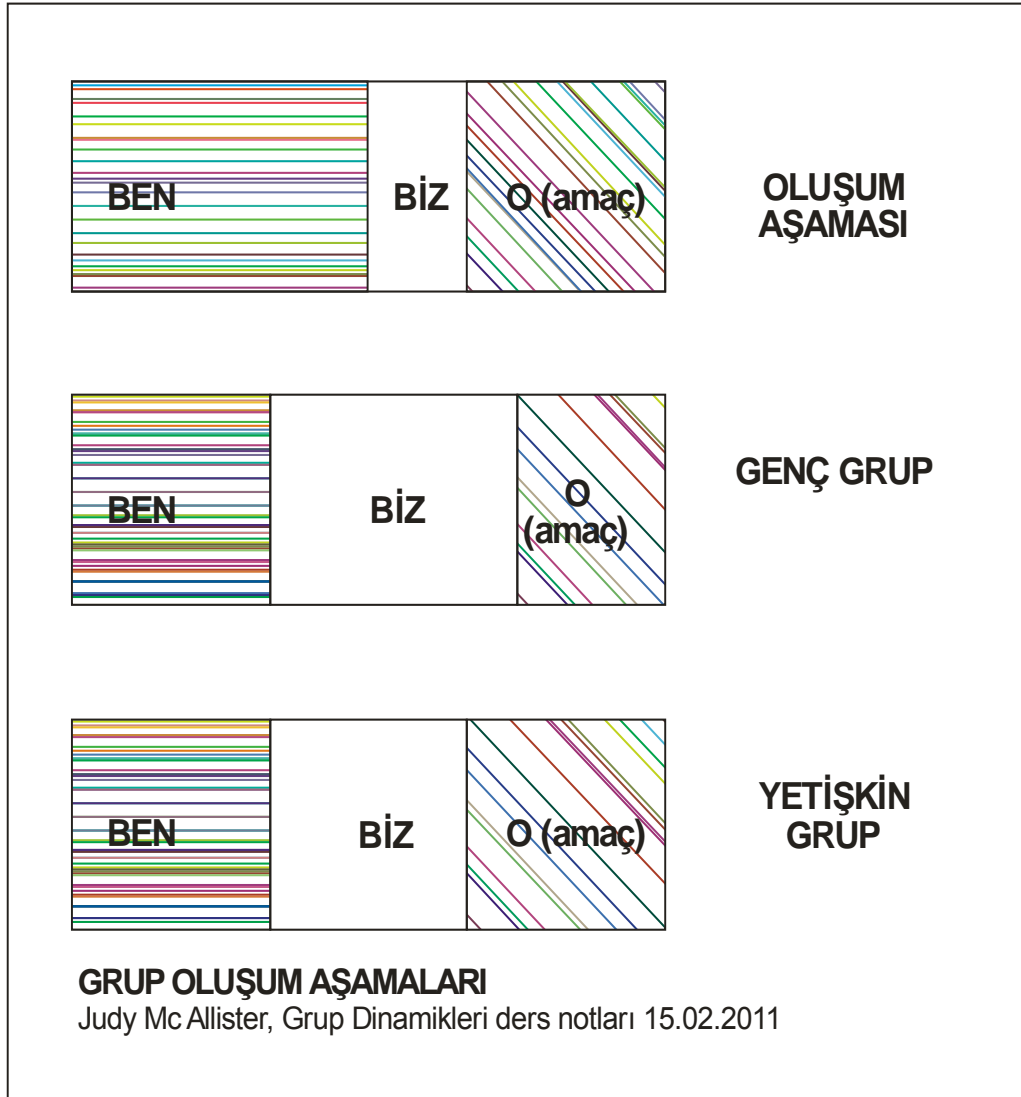
- a. Kentli orta sınıfın oluşturduğu grup; bizim projemiz i7in Sıkıştırılmış Toprak 7alışma Grubu (ST7G) i7 ilişkileri; oluşumu, s6re7ler. Buna “7ekirdek grup” da diyebiliriz.
- b. Grubun projesi 7evresindeki toplum / destek grubu. Bizim projemizde, bu sadece katılımcılardan oluştu. Biz, yaptığımız uygulama gereği, bu bağlantının aşamalarına ve 6nemli unsurlarına burada değinmeyeceğiz. Ancak bu konunun, 6zellikle yerleşmiş

sınıfsal ve statü ilişkilerini yeniden üretmemesi açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Kentli orta sınıfın anti-kapitalist ve kalıcı⁶ yaşam arayışlarında, kendini kırsal ya da kentsel az eğitimli topluluklarla nasıl ilişkilendirdiği bu bağlantının olduğu projelerde kalıcı olumlu sonuç elde edilmesini doğrudan etkiler. Pek çok iyi niyetle başlayan projenin de, bu ilişkilendirmeye özen göstermediği için yeterli ölçüde toplumsallaşamadığını söyleyebiliriz.

Biz, Sıkıştırılmış Toprak Çalışma Grubu olarak yürüttüğümüz projedeki sosyal boyutu incelediğimizde de şu notları, bir sonraki çalışma için önemli görüyor ve paylaşmak istiyoruz:

1. Yapı üretimi kendi içinde bir sosyal dönüşüm, grup oluşturma aracı olacak güçtedir. Mimarlık ve yapı üretim biçimleri amaç değil araç olarak değerlendirilirse ve çalışmalar buna odaklanırsa iş üretme biçimleri de buna göre şekillenmelidir.
2. İşin, somut ürünün elde edilmesi kadar ve ondan önce grubun oluşması önem kazanır. Grubun kendisi bir proje haline gelir, gelmelidir. Grup/topluluk oluşturma ile ilgili zengin bilgi birikiminin tamamına girmesek de, bazı basit ilkeleri gündeme taşımak istiyoruz:

- a. Grup oluşumu ve gelişiminde aşamalar⁷

- Grup dinamikleri açısından rollere yönelik farkındalık, rollerin kişilerle özdeşleşmemesi için bilinçli olarak değiştirilmesi ve grup üyeleri arasında farklı bireyler tarafından üstlenilmesi önemlidir.
- Liderlik biçimlerinin de ayırında olmak ve bireyler arasında değiştirmek grup olgunlaşmasına çok büyük destek sağlar. Grubun ve projenin dışındaki bağlamdan ister istemez gruba taşınan statülerin de farkında olmak, bunları grup içinde açmak ve etkilerini azaltmak / ortadan kaldırmak grubun kalıcılığı için önemlidir.
- Kimlik, kabul görme, beklenti ve ihtiyaçlar, bireyle ve grup amaçları, güç ve etkileme, yakınlık sorunu.

- e. Grup içi iletişimde sistemli yöntemler geliştirmek ve bunları projenin bir parçası olarak kullanmak.
3. Tanımlı bir amaç – Amaç üzerinde grubun bilinçli ve yeterli tartışması. Tüm sürecin buna göre planlanması.
4. Tüm sürecin hayali – planlaması: Sürecin bütünü grup olarak uygun zamanlamalarla düşünülüp hayal edilip sonrasında kurgulanmadan işe başlamak gruba enerji katsa da projenin yarım kalması risklerini içerir.
5. Zaman baskısını kaldırmak: Proje amacı üzerinde zaman baskısı olduğunda grup ve projenin oluşumunda, perspektif kaybedilerek, aynı kapitalist üretim biçimlerindeki zaman ve iş rekabet ortamı yaratılabilir. Bu, bütün herşeyin varlık amacına özünden ters olduğu için çok dikkat edilmesi gereken bir durum.
6. Düzenli ve farklı yöntemlerle iletişim olanakları yaratılması: Düzenli aralıklarla yapılan somut işin ötesinde grubun birbiriyle bağlarını tazeleyeceği, oluşabilecek düğümleri çözebileceği güvenli, zaman baskının olmadığı ortamlar yaratmak.

Bizim projemizde, grubun oluşum süreci tam yaşanmadan, grup hem kendi içinde hem de yapılacak işin planlaması bakımından tam olgunlaşmadan, zamanlamalar nedeniyle sonuç iş önem kazandı. Kendi dışımızdaki faktörleri tam olarak planlayamadık. Ayrıca kısa ve uzun dönemli hedefleri tanımlayacak, tanımladıktan sonra gruba tekrar dönüp uygunluğunu zaman baskısı olmadan tartacak sürecimiz de olmadı.

En önemlisi de, çekirdek grubun ve çalıştay katılımcılarının yarattığı destek grubunun dışında, proje yerinde her zaman olabilecek, projeyi hayatlarının bir parçası olarak kullanabilecek bir kalıcı bir toplumsal oluşumumuz yoktu. Proje sadece, teknik bir deneme düzeyinde ele alındı. Bu da projenin sürdürülebilirliği ve toplumsal katkısı / değeri bakımından kısıtlamalar getirdi.

Devamlı bir toplumsal desteğin en başında yaratılmamış olması, (üniversite öğrencileriyle ya da bölge köylüleriyle) projenin hem sosyal hem de ekonomik açıdan sürdürülebilirliğini de zora soktu.

Bunlara rağmen, çok kısa sürede ve benzer projelere göre epey kapsamlı olduğu anlaşılan projede çok güzel deneyimler yaşandı.

Resim 1. Toprak eleme

Resim 2. Karışım hazırlama ve taşıma

Resim 3. Karışımı taşıma ve dökme

Resim 4. Sıkıştırma işlemi

Resim 5. Hesaplamalar

Resim 6. Kutlama

Oluşan etkileyici grup enerjisine, geçmişteki deneyim tartışılarak buradan sağlıklı bilgi ve öneri beslemeleri yapılabildiğinde, süreç çok daha ilerilere taşınabilir ve görülen eksiklikler çözümlenerek, sonunda hem çekirdek grubun bireylerinin hem de sonuç üründen etkilenecek toplum kesimlerinin parçası olmaktan memnun olacağı bir noktaya gelinebilir.

Toplumsal boyuta diğer uçtan bir örnek de Viranşehir'deki benzer yapı tekniği ile başlanan oluşumdur.Toplumsal aidiyet duygusu ve katılım enerjisinin çok yüksek olduğu bu proje, anladığımız kadarıyla teknik yönün yabancı kalması ve içselleştirilmemesi nedeniyle sürdürülememiş, olumsuz bir anı olarak başlangıç grubundan çatışmalara yolaçmıştır.

EKONOMİK BOYUT:ST projemiz öncelikli olarak Nevşehir Üniversitesi'nin sağladığı kaynaklarla Nevşehir'de başladı. Üniversite, uygulama alanı, uygulama için belirli – sınırlı bir bütçe ve çalıştay katılımcılarının düşük ücretlerle turizm okulunda konaklamasını sağladı. Bu hızlı ve çok olumlu gelişme, ekonomik boyutu tam olarak olgunlaştırmadan işe başlamamıza neden olduysa da, sonunda engellerin çözülmesi adına önemli katkıları oldu.

Öte yandan, kalıcı ve kapitalizm sonrası (ve belki öncesi de) yaşam biçimlerinde, ekonomi anlayışı değer değişimine dayalıdır.Bütün bir yaşamın bu değerlerin akışına göre yürütülmesi anlaşılır.Ekosistemleri gözümüzde canlandırarak buna İHTİYAÇ

FAZLASI ile İHTİYACın dengelenmesi gözüyle bakabiliriz. Birinin artanı / çıktısı, diğerinin malzemesi / girdisi olur. Tam bir ekolojik döngü tasarımıda, projelerinin tüm ihtiyaçlarının başka süreçlerden elde edilebilmesi ve çıktıların da yine başka süreçlere katkı verebilmesi gerekir.

GİRDİLER: Toprak, taş, kalıp, emek, bilgi ve bir miktar satınalma gücü >>>> gibi

ÇIKTILAR: 70 m2 atölye yapısı, örnek ekolojik yapı, öğrenciler için çalışma ve toplanma alanı, kütüphane, sera, satınalma gücünü sağlayan destekçiler için görünür olmak ve prestij, emek koyanlar için deneyim ve paylaşım >> gibi..

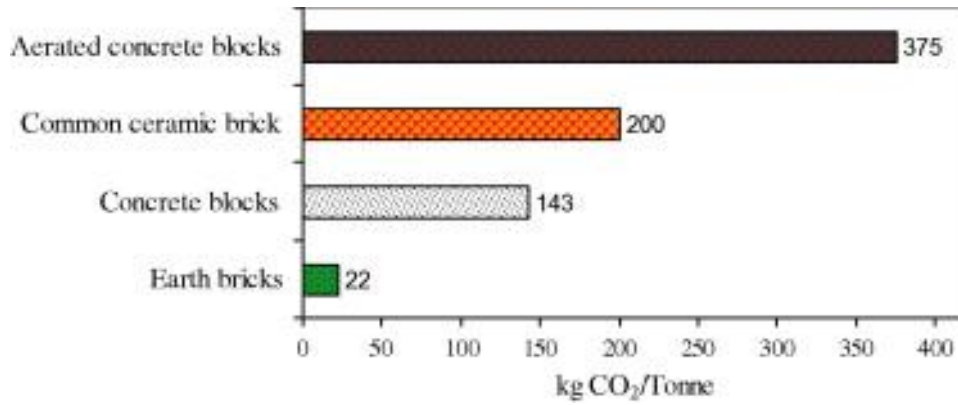
Bu açıdan önemli gördüğümüz noktalar şunlar oldu:

1. Planlama: Projenin bütününe dair planlamasında bu döngüye yer vermek. Gerekirse revize etmek. Bir ekolojik döngü gibi düşünerek, “girdi”leri nereden bulacağımızı ve “çıktıları”ımızın ne yarar sağlayacağını yeterli sürede inceleyip tartışarak eğer bütçe denk gelmiyorsa, gerekli düzeltmeleri zamanında yapmak.
2. Amaç ve niyette netlik ve uyum: Ekonomik boyutta bakarak görülecek olan sorunları tartışarak, gerekirse ana yaklaşım ve niyet de dahil olmak üzere uygun iç sorgulamaya gitmek, her tasarım işinde olduğu gibi burada da sonucu zenginleştirecektir. Grup, yola çıkarken kabul edilen amacın belirli ana ilkeler içinde kalınarak değişmesi ya da detaylandırılmasına açık olmalı. Bu sürece, yani ekonomik boyuttan gelecek değerlendirmelerin geri beslemesine uygun zaman ayrılmalı.
3. Gerçekçilik: Zaman, malzeme ve emek akışı planlamasında gerçekçilik, gereken her türlü kontrolleri yapmak.
4. Paylaşım / Tanıtım: Tüm boyutlarıyla planlanmış ve işlediği model olarak görülmüş projenin olabildiğince çok paylaşılması. (Burada aslında toplumsal bir proje olsa idi, katılımcı tasarımdan söz etmeli idik. Biz toplumsal destek grubu olmadan yaptığımızdan bu bildiri de bu konuya değinmedik. Ancak katılımcı tasarımın, sürecin bütününde, çekirdek grup için de gerçekleştirilebilmesi önemli. Zaman alan ve

yoğunlaşma, emek isteyen bu süreç, grup projeleri için olmazsa olmaz ölçüsünde değerlidir).

EKOLOJİK BOYUT:

Yapı sektörünün yarattığı çevresel kriz fırsata dönüştürülebilir, daha sürdürülebilir konutların yapımı teşvik edilebilir. Eskiden toprak yapılar sahip olunan olanaklar sebebiyle inşa edilirken günümüzde sürdürülebilirlik vurgusu ile önem kazanmıştır. Toprak yapıların en büyük ekolojik avantajları, somut olarak düşük enerji kullanımı/girdisi, düşük karbondioksit emisyonu ve çok düşük kirlilik etkileri olarak sıralanabilir.

Şekil 1. Farklı yapı malzemelerinin karbon salımları(Morton et al., 2005).

Bina yapımında kullanılan toprak hammaddesi binalar yıkıldıktan sonra dahi kullanılabilir.

St yapının ömrünü belirlemek için yapılan çalışmada st yapı tekniği ile yapılan duvarlar 20 yıl boyunca doğal hava koşullarına maruz bırakılmış ve çöküş gözlenmemiş, %0,5 oranında erozyon gözlenmiştir. Bu varsayım ile binanın 60 yıldan daha uzun bir ömrü olabileceği varsayılmaktadır. (Buia et al., 2009)

Sosyal, ekonomik ve ekolojik ilkeleri doğru çalıştıran, birbiriyle sağlıklı şekilde ilişkilendiren projelere çok ihtiyacımız var. Türkiye’de pek çok gönüllü kentli orta sınıf insanı kendileri somut ve toplum yararına projelerde gerçekleştirmek, katkı

verebilmek istiyorlar.Heyecanla, hızla projelere başlanıyor.Sıkıştırılmış Toprak projesinde biz de böyle başladık.Şimdi projenin bütünü üzerinde, 2011 deneyimini süzerek ve bunları katkıya dönüştürerek süreci yeniden, bu defa başka bir bilinç düzeyinden planlamak aşamasındayız.Bazı projeler ise yarım kalıyor.Viranşehir'deki projenin teknik yönlerden (uzmanların "dışarıdan" gelmesi ve kalıcı olmaması gibi nedenlerle) zorluğa girdiği, bu zorluğun da sosyal boyut üzerine baskılar yarattığı anlaşılıyor.Kentlerde yada permakültür grupların da yarım kalan ya da hayallerdeki düzeye erişemeyen projeler oluyor.

Çözumsuzlük duygusuna izin vermemeliyiz.Çünkü o kötü çözümsüzlük duygusu, en başta sözettiğimiz kapitalizm dışında çözüm olmadığı duygusunu güçlendiriyor.

Ancak başarıya ulaşamadığımız, çatışmalar, engeller, düğümlemlerle karşılaştığımız yollarda da diretmemeli, farklı yollar denemeliyiz.Her projenin karşılaştığı engeller ve olası çözümler farklı.Ancak bunları farketmek, sürecin dışına çıkıp inceleyebilmeliyiz.Çözümler, sorunları farketmekle başlıyor.Çözmeye yönelik akıl ve sağlıklı bilgi çerçevesinde adım atmakla yürüyebiliyor.

Çözüm arayışı içerisindeki kentli – eğitimli orta sınıfın şu anda üzerine düşen en önemli iş, bu yeni üretim süreçlerini denemek ve bunlarda başarılı olmaktır. Başta yapı veya gıda üretimi gibi, tarihi insan tarihi kadar eski konular güzel başlangıç noktaları ve sosyal dönüşüm için etkili araçlardır. Konunun kendisi değil, yapılış biçimi önemlidir. Yeni üretim süreçlerini, yaşamakta olduğumuz tüketim toplumu paradigmasında, bu ilişkilerle yaratamayız.

Kurmak istediğimiz, analarımızdan, doğadan bildiğimiz, sonra unuttuğumuz ve şimdi tekrar peşine düştüğümüz, somut olarak kolayca deneyimleyemesek de algılayabildiğimiz dayanışmacı, güvene dayalı, doğadaki döngü ve dönüşüm ilkelerine uygun üretim ve paylaşım süreçlerini, çeşitli projelerde emekleyerek bizler yaratacağız.Tüketim toplumundan döngü toplumuna geçişi hemen çevremizdeki

projelerle bizler deneyeceğiz.David Harvey'in 2010 Dünya Sosyal forumu açılış konuşmasından bir alıntı yapalım:

“Devrimci dönüşümler, asgari olarak, fikirlerimizi değiştirmeden, değerli bildiğimiz inançlardan ve önyargılardan kurtulmadan, gündelik konforlarımız ve haklarımızdan feragat etmeden, yeni bir gündelik hayat kurgusuna tâbi olmadan, toplumsal ve siyasal rollerimizi değiştirmeden, haklarımızı, görevlerimizi ve sorumluluklarımızı yeniden tanımlamadan ve davranışlarımızı kolektif ihtiyaçlar ve ortak iradeye uyum sağlayacak şekilde değiştirmeden mümkün değildir. Bizi saran dünya – coğrafyamız – radikal olarak yeniden şekillendirilmeli: toplumsal ilişkilerimiz de, doğayla ilişkilerimiz de ve ortak-devrimci süreçteki bütün diğer safhalar da..”⁸

Ve ekoköy deneyimlerini yakından izleyen, küresel sorunlar, sürdürülebilirlik ve alternatif sosyal biçimler üzerine pek çok kitabı bulunan eğitimci Ted Trainer'dan bir alıntıyla sonlandıralım:

“[Böylece], gezegenin geleceği ile ilgili kaygıları olan insanların yapacakları en önemli iş, yaşadıkları yerlerdeki sıradan insanların tüketim toplumundan alternatif yolların istekli ve mutlu bir kabulüne geçişlerine yardımcı olmaktır. Görünen o ki, durumdan kaygılı insanlar için bunu yapmanın tek yolu, yaşadığımız yerde başlatabileceğimiz ne yöntemler varsa bunları somut olarak yapmaya başlamaktır.Böylece, Ekoköy hareketinin 30 yılı aşkın süredir sağladığı olağanüstü değerli katkılar görünür olabilir”⁹.

KAYNAKÇA –

Batuman, B. “Sosyal Mimarlık için Tezler”, **dosya** dergisi, Sayı 21, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, Ekim 2010, s. 50-51.

Buia Q.B., J.C. Morela, B.V. Venkatarama Reddy, W. Ghayada. Durability of rammed earth walls exposed for 20 years to natural weathering. Building and Environment Volume 44, Issue 5, May 2009, Pages 912–919.

Harvey, D. “Anti-Kapitalist Değişim için Örgütlenmek: Dünya Sosyal Forumu 2010’da yaptığı konuşma Porto Alegre”, **dosya** dergisi, Sayı 21, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, Ekim 2010, s. 51-63.

Joubert, K.A, Alfred, R, ed., “**Beyond You and Me** – Inspirations and Wisdom for Building Community” The Social Key of the EDE, Gaia Education, Permanent Publications, İngiltere, 2007

International Living Building Institute, “Living Building Challenge 2.1, A Visionary Path to a Restorative Future”, International Living Building Institute, 2012.

Mare, E. C., Lindegger, M., “**Designing Ecological Habitats** - Creating A Sense of Place”, The Ecological Key of the EDE, Gaia Education, Permanent Publications, İngiltere, 2011.

SONNOTLAR

---

¹Architecture As A Tool For Social Change”, 2010 tarihli Mimarlığın Sosyal Forumu’nda ana konuşmacılardan biri olan Rod Hackney’nin oturum başlığıdır. Hackney, “Community Architecture” toplumsal mimarlık teriminin öncülerinden ve ilk uygulayıcılarından.

²David Harvey’nin Marx okumalarından aktararak.

³<http://gen.ecovillage.org/> (14.08.2012)

⁴www.gaiaeducation.org (14.08.2012)

⁵Kentli orta sınıfın içinde yaşadığı kenti gözardı edip başka yerlerde çözüm araması, bizce üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bir konu.

⁶Burada sürdürülebilir yaşam yerine kasten kalıcı yaşam kavramını kullandık. Özellikle permakültür gruplarında çokça kullanılan sürdürülebilir yaşam kavramı, kapitalist düzenin yeni ürettiği üretim biçimi ve mekanizmalarca da çok fazla kullanılıyor. Permakültür gruplarının ve dolayısıyla terminolojisinin toplumsallaşma sürecinin devam ediyor olması ve

---

sınırdaki duruşları nedeniyle ana akım yaklaşımlar tarafından hafifsenme potansiyelinin yaratılması da bir başka kaygı. Burada “sürdürülebilir” yerine “kalıcı” kavramını zaman zaman kullanarak, kavramlar arasında zihnin geçiş yapmasını, bu sayede, her bireyde farklı çağrışımlar yapabilecek kalıplarla düşünmek yerine sorgulama ve düşünme süreçlerinin canlı kalmasını sağlamak istedik. “Kavram sınırlarının genişlemesinden kaynaklanan çağrışım zenginliği” (Levent Mete, “Su Geminin İçinde mi Altında mı?”, **Psikeart** Mart-Nisan 2010, Yaratıcılık sayısı, s. 52-57, İstanbul) yeni süreçler arayışında yardımcımız olur umuduyla..

⁷Detay sunuş anında zamanlamaya göre verilebilir.

⁸Harvey, D. “Anti-Kapitalist Değişim için Örgütlenmek: Dünya Sosyal Forumu 2010’da yaptığı konuşma Porto Alegre”, **dosya** dergisi, Sayı 21, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, Ekim 2010, s. 51-63.

⁹Trainer, Ted; “The Global Significance of the Ecovillage Movement”, **Designing Ecological Habitats - Creating A Sense of Place**, The Ecological Key of the EDE, Gaia Education, Permanent Publications, İngiltere, 2011, s.8-13.